

A BUDAPESTI KÖNYVNYOMDÁSZOK MUNKADÍJ-SZABÁLYZATA.

Érvényes 1896. június 1-től 1899. június 1-ig.

A munkaidő az összes szakszemélyzet részére naponként 9 óra.

Vasárnap vagy ünnepen munkaszünet van és a szünetekért a bizonyos pénzben dolgozó nyomdai alkalmazottaknak levonni nem szabad.

I. A nappal dolgozó szedők munkadíja.

a) Bizonyos pénzben dolgozó szedők munkadíja.

1. A bizonyos pénz minimuma hetenkint 13 frt; e szabály alól kivétnek az ujonnan fölszabadultak, a kiknek munkadíja fölszabadulásuk után egy évig 11 frt, ha ugyanazon üzletben maradnak.

2. Ha a bizonyos pénzben dolgozó szedőknek a megállapított munkaidőn túl is dolgozniok kell, ez esetben a következő külön kárpótlásban részesítendőek :

*a) Éjjel előtt vagy reggel 6 órától 8 óráig és dél alatt, valamint vasárnap és ünnep délelőtt végzett munkáért a szedő heti fizetésének minden forintja után óránként 3 krajczár kárpótlást kap.

b) Éjfél után vagy reggel 6 óra előtt, valamint vasárnap és ünnep délután vagy éjjel végzett munkáért az óránkénti kárpótlás 4 kr.

c) Esti 10 óráig tartó munkánál a szedőnek egy fél és 10 órán túl egy egész óráig tartó vacsoraidő engedtetik, mely szintén mint különóra fizetendő.

d) A különóra megtérítésének maximuma éjfél előtt 50 kr., éjfél után 60 kr.

b) Számolásban dolgozó szedők munkadíja.

3. A pakétszedés és más egyéb munkák számolása. A számítás módja azon betűnem közönséges n betűje szerint történik, melyből a pakétszedő a neki átadott kéziratot szedi. Ha az n vastagabb egy fél négyzetnél, úgy a számolás ez utóbbi szerint történik. Ha a fölszedett n -ek vagy félnégyzetek nem töltik ki teljesen a sort, úgy egy n -nel több számítandó. Minden darab negyedpetit térsző egy n , ha a térsző nyolczadpetitre öntetett, úgy minden darab térsző két n .

4. A magyar szövegű szedésnél a számítás alapja a következő:

a) garmond, borgisz és petit	26 kr.
b) kolonell és cicero	27 »
c) nonpareille és mitteltől fölfelé	30 »
d) perl	32 »

A német szövegű szedés, ha antiqua, 1 krajczárral, ha fraktur, 2 krajczárral drágább.

A tól szedés, ha antiqua, 3 krajczárral, ha fraktur vagy Schwabacher 4 krajczárral jobban fizetendő.

Latin, román, olasz, francia és horvát nyelveknél 1000 n -ért 3 krajczárral több; egyházi czirill, szerb, orosz és görög alá nem vágott 1000 n 7 krajczárral, alá vágott 9 krajczárral, héber sima szedés 4 krajczárral, pontozott 8 és troppszedés 12 krajczárral drágábban számíttatik; a héber szedés számítása a »Nun«, pontozásoknál pedig »Passach« szerint történik.

Kevert szedés. Egyszeres kevert szedésnek tekintendő az, ha egy másik betűnem fordul elő; kétszeres kevertnek, ha egy harmadik; háromszorosnak, ha egy negyedik betűnem szétszórva az ív harminczkettedrészét foglalja el; ilyenkor a rendes ár 1000 n után egyszeres kevert szedésnél 1 krajczárral, kétszeres kevertnél 2 krajczárral, háromszoros kevertnél 3 krajczárral emelkedik. Új betűnemnek tekintetik a ritkított szedés is. Ha pedig az elősorolt betűnemek szétszórva az ív

16-od részét foglalják el, a főtebb megszábot kárpótlás ára kétszerezetik. Minden más nyelvnek szétszórt előfordulása az ív 32-ed részének betöltésénél külön betűnem-keverésnek tekintetik és a főtebbi arányban magasabban számíttatik. Ha valamely műben idegen nyelv folytatólag fordul elő, ennek számítása ez árszabály határozatainak 4. pontja szerint történik. Ha a szedés kisebb betűfajjal (a hol t. i. aláakás szükséges) van keverve: az illető sorok kétszeresen számíttatnak. *Pakét*-szedésnél az idegen betűfajból vagy ritkítottan szedett szavak sorokká adandók össze és kétszeresen számíttandók. Ha fél sor maradna fenn, egésznek számíttatik. Czímek szintén kétszeresen számíttandók, még akkor is, ha állottak. Egy harmaddal (schliessel) szedett munka egy krajczárral magasabban díjaztatik 1000 *n* után.

Tiszta számos vagy ritkított szedés, valamint számos szedés rövidítésekkel kétszeresen, számokkal vagy rövidítésekkel kevert szedés, továbbá folytatólagosan (az egész sorszélességben) szedett, nevekől álló szedés másfélszer számíttatik; kétszeresen számíttatnak az oly sorok is, a melyekben az évszámokhoz rag vagy évi szótag járul, ha azonban a hónapok nevei is kiszedetnek, ez esetben a számolás csak másfélszer történik; részben ritkított szedés kevertnek tekintetik. A sor kihajtása vagy behozásáért egy sorral több számíttatik. A kipunozott szedés, tekintet nélkül a pont öntésére, ha nincs benne számrovat, 1 krajczárral, ha egy számrovat van benne, 3 krajczárral drágább.

Jegyzetek. A munkában előforduló kisebb betűnem annak árszabása szerint külön számíttatik; a választóvonalak a jegyzethez tartoznak.

Mathematikai szedés. Matematikai szedésnél egyszerű példák másfélszer, nehezek kétszeresen számíttandók. Különösen nehezeknél megfelelő kárpótlás fizettetik.

Táblázatos szedés, tekintet nélkül arra, hogy fejjel vagy a nélkül, vonalakkal vagy a nélkül készíttetik, tekintet nélkül továbbá arra, hogy a rovatokban számok vannak-e vagy betűkkel való szedés, ha a táblázat a három hasábot meghaladja, egész szélességben kétszeresen számíttatik. Háromhasábos táblázat másfélszer számíttandó; kéthasábos szedés, ha léniaival van is elválasztva, nem tekinthető táblázatos szedésnek s csak mint rendes számíttandó — az árszabálynak rávonatkozó pontjai szerint — egész szélességben és magasságban. Oly esetekben, midőn a táblázat feje kisebb betűfajból sze-

detik, mint az egész tábla, a fej e kisebb betűfaj szerint számítandó kétszeresen.

Keskeny alak, mely egy sorban 35—31 n -et tartalmaz, 2 krajczárral, 30—25 n -es 3 krajczárral, 24—20 n -es 4 krajczárral, 20 n alatti alak 5 krajczárral drágábban számíttatik; a térszók azonban nem számíttatnak n gyanánt.

Szélzet-jegyzetek (Marginalien) a szedés szélességéhez csatolandók, de csak az illető oldalon, a hol előfordulnak.

Tördelési járulék. A tördelésért 1000 n után 2 kr. pótlék jár.

Javítások. A szedő köteles egy házi javítást és egy sajtó-reviziót lelkiismeretesen végezni. Javítások, szerző- vagy sajtó-reviziók végzéseért, melyekért a szedő nem okozható, óránként 26 krajczár fizetetik; ugyanez áll fordított betűkre (blokad) nézve is. *Pakét-szedők* csak a házi javítást tartoznak végezni.

Nem foglalkoztatás esetében, t. i. kézirat- vagy anyaghiány miatt, a szedő a takarításnál alkalmazandó; óránként 26 krajczár fizetendő.

Feltisztogatás. A munka befejezte után a szedő nem tartozik azt feltisztogatni. Valamely munka berendezése alkalmával a szedőnek a szükséges anyag, úgymint: stégek, négyzetek, térszók, deszkák stb. kiszolgáltatandó, ellenkező esetben a tisztogatás ideje neki óránként 26 krajczárral kárpóttatik. Ha egy mű berendezésénél a szedő oly osztani valót kap, melyet szedéséhez teljesen nem használhat, hanem részben összeállítani vagy a szekrényből egyes betűt kiraknia kell, pl. más nyelven: úgy ezért a feltisztogatásért a megillető ár felerészével kárpóttlandó.

Előny (Speck). A művek címei, valamint a szövegben előforduló mindennemű előny: Schmutztitel, metszvények stb. a tördelést illetik, s tőle még az esetben sem vonhatók el, ha az üzlet ezeket bizonyos pénzben állíttatja is össze.

Az élő lapcímek a záróssal együtt három, a holtak két sornak számíttatnak.

Versek vagy külön sort képező nevek szedésénél a legszélesebb sor után számíttatik.

Hangjegyszedés szabad egyezkedésre hagyatik.

5. A számoló-szedők (pakétszedők vagy tördelők), ha a munkaidőn túl dolgoznak, a következő kárpótlásban részesülnek:

a) Éjfél előtt vagy reggel 6 órától 8 óráig, déli szünet alatt, valamint vasárnap és ünnep délelőtt óránként 15 krban.

b) Éjféltől után vagy reggel 6 óra előtt, valamint vasárnap és ünnep délután és éjjel óránként 22 krajczárban.

c) Esti 8 órán túl tartó munkánál a szedőnek 10 óráig egy fél órai, azontúl egy óra vacsoraidő engedtetik, mely szintén mint különóra fizetendő.

Általános határozatok.

6. A *rendes munkaidő* részletes meghatározása (kezdeté és befejezése) a munkarendben foglaltatik.

7. *Kisegítő kondíció* az, mely a szedő felvételekor ilyennek nyilvánítatik. Ez felmondási időhöz nincs kötve. Munkájának díjazása szintén ez árszabály szerint történik. Egy héten alól tartó *kisegítő kondíciónál* naponként 50 krajczár napi pótlék fizetendő. A *kisegítő kondíció* legfeljebb négy hétig tarthat, azontúl 14 napi felmondás jár.

8. A *fölmondási idő* kölcsönösen 14 nap s mindig szombat este történik a fölmondás; ha azonban szombatra ünnep esik, úgy a fölmondás előtte való nap történik. Röggtöni elbocsátásnak csak az ipartörvény értelmében van helye.

II. Az ujságszedők munkaideje és munkadíja.

1. Rendes szedés (nevek, számok, rövidítések, ritkítás stb. nélkül) magyar lapoknál

a) cicero	1000 <i>n</i>	után 28 krajczárral
b) garmond	1000 <i>n</i>	» 27 »
c) borgisz	1000 <i>n</i>	» 27 »
d) petit	1000 <i>n</i>	» 27 »
e) kolonell	1000 <i>n</i>	» 28 »
f) nonpareille	1000 <i>n</i>	» 31 »

Német lapoknál (antiquából szedve) a szedés ára 1 krajczárral magasabb. Frakturból szedve a számítás abc alapján történik, a garmond, borgisz és petit 28 kr., cicero 29 kr.

2. a) Tőzsdei és kereskedelmi táviratok másfélszer számítatnak.

b) Vasuti és bank-kimutatás mutálásánál egyszerűen, új szedésnél kétszeresen, tabelláris szedés szintén kétszeresen számítandó. Nonpareille-fejek kétszeresen számítatnak.

c) Leszámítolási árfolyamok és összehasonlítható árfolyamtáblázatok épp úgy, mint a tőzsdei táblázatok is, másfélszer számítatnak.

d) A gabonatőzsde bevezetése egyszerűen, kötések kétszeresen, az érték- és külföldi tőzsdék másfélszer számíttatnak.

e) Időjárási táblázatok másfélszer számítandók.

f) Változások a hadseregben vagy kivonatok a hivatalos lapból másfélszer.

g) Tiszta számszedés, sor- és nyerőszámmal vagy a nélkül, valamint folytatólagos ritkított vagy névszedések kétszeresen számíttatnak. Ama sorok, melyek több mint felényire vannak ritkítva, szintén kétszeresen,

h) Idegenek névsora, színházi műsorok, számadási kimutatók, hitelegyletek fizetéseképtelenségi kimutatásai, templomi zene, rövidített szavakkal szedett sport, névszedés, naptár (napirend) másfélszer, folytatólagos kövér írás másfélszer, idegen nyelvű sorok kétszeresen számíttatnak.

i) Olyan sorok, a melyekben kurzivból vagy másfajta írásból fordulnak elő szavak, kétszeresen számíttatnak, épp úgy a táviratok kezdősorai.

k) Rovatcímek kétszeresen, záróvonalak egy sornak számíttatnak.

l) Oly lapok, melyeknél a sorokban előforduló dőlt, félkövér és ritkított vezérszavak kétszeresen nem számíttatnak, 2 krajczárral magasabban számolandók.

3. *Sorkihajtás.* A sorkihajtásért egy sorral több számíttatik.

4. *Javítások.* Korrektura-változásokért az elmulasztott idő kárpótolandó.

5. *A rendes munkaidő* részletes meghatározása (kezdeté és befejezése) a munkarendben foglaltatik. Ez szabályozza a hétfőn reggel és ünnepnapokon való munka megkezdését is.

Oly lapoknál, melyek napjában kétszer, reggel és este adatnak ki, az esti kiadás a reggelihez hasonlóan számíttatik.

6. *Várók.* A rendes várók, épp úgy azok, a kik utasításra a rendes szedés befejezése után várni tartoznak, 50 krajczár kárpótlást kapnak. Naposoknak a revízió külön 1 forinttal díjaztatik és csak a lapnál alkalmazott szedő végezheti. A várás kezdetét, valamint a lap szedésének megkezdését minden nyomda munkarendje határozza meg.

7. A vásár- és ünnepnap munkája kétszeresen számíttatik. Hétfő reggeli lapért, ha a szedés $\frac{1}{28}$ előtt kezdődik, személyenkint 50 kr. kárpótlás fizetendő.

8. A fönnebbi pontok minden napilapra, akár éjjel, akár napal szedetnek, mérvadók.

III. Gépmesterek és nyomók munkaideje és díja.

Munkaidő és különórák fizetése úgy történik, mint a nappali szedők árszabályánál.

A nyomó-osztályban, ha a munkaviszonyok megkívánják, a 10 órai munkaidő állandósítható és ez esetben a tizedik óra díjazása különórának vétetik.

Különös szabályok : a) a gépmester minimuma 13 forint; b) körforgó-gépeknél minimum 15 frt. Éjjeli munkánál 20 frt.

Az ujonnan fölszabadultak minimuma 11 frt, a mennyiben ugyanabban a nyomdában megmaradnak.

Ez árszabály és munkarend az ipartörvény 113. §-a értelmében az illető kerületi előljáróságokkal, mint elsőfokú iparhatóságokkal is láttamozandó.

Budapestlen, 1896. évi május hó 31-én.

*Krammer Lipót
Dezsó Ferencz
Neuhäusler Vilmos
Jászai Samu
Téri Sándor
Krausz Soma
Brucker Lajos*

*Hirsch Lipót
Buschmann Ferencz
Brózsa Ottó
Schlesinger Vilmos
Dr. Gerő Lajos
Dr. Gelléri Gyula, egyl. j.
Neuvald Illés*